

OBECNÍ ZNAK

Dekretem z 19.listopadu 2001 získala naše obec právo používat vlastní znak. Po staletí uděloval toto privilegium panovník jen některým městům, která tak projevovala svou samostatnost a nadřazenost ostatním sídlům. Novela zákona o obcích z roku 1990 poprvé umožnila užívat znak a prapor jako oficiální symboly všem obcím. Zpracovaný návrh schválený v obecním zastupitelstvu zasílá starosta obce se žádostí ke schválení do Parlamentu ČR. Zde se znakem zabývá Podvýbor pro heraldiku, který se vyjádří k případným nutným změnám a teprve zcela vyhovující návrh předává do PČR s doporučením ke schválení. Pak již následuje udělení znaku a pozvání na slavnostní předání konečného dokumentu.

Vznikem, vývojem a užíváním znaků – erbů se zabývá **HERALDIKA**. Tato vědní disciplína má přesně stanovená pravidla pro tvorbu a popis (blasonování) znaků. Nejdůležitější částí znaku je štít, na který jsou kladeny obecné heraldické figury. V heraldice je povoleno užívat jen několika základních **barev** – černé, červené, modré, zelené a dvou **kovů** - zlata (žlutá) a stříbra (bílá). Přičemž platí, že nesmí být položena barva na barvu a kov na kov. Při černobílém provedení znaku jsou barvy nahrazeny šrafováním různých sklonů a tečkováním. Pro dobrou čitelnost se smí používat jen jednoduchých a stylizovaných figur (obrázků, motivů). Znak by měl odrážet historii, krajinné, přírodní či architektonické zajímavosti sídla. Při návrzích je nepřipustné stínování a realistické podání, vše musí být drženo v mezích dobře čitelného a pokud možno jednoduchého symbolu. Při popisování stran se vychází z hlediska původních štítonošů, takže pro běžného diváka jsou strany znaku zrcadlově převráceny.

Podívejme se nyní na význam jednotlivých figur našeho obecního znaku.

V pravém modrém poli je vztyčena **STŘELA** se zlatým hrotem a stříbrným opeřením – **erbovní znamení pánů z Újezda** (Kamenného). Přesná podoba erbu sice není známa, ale na zachovaných pečetích ze 14.století se objevuje motiv střely, šípu v kombinaci s helmou brnění. Je tedy zřejmé, že dominantním znakem rodu byla střela, neboť při vzniku zdejšího panství stáli Bavorové ze Strakonic, kteří věnovali pozemkový majetek a v počátcích je snad možné předpokládat i příbuzenské vztahy s pány z Újezda.

V první polovině 13.století některý z Bavorů ze Strakonic daroval svému družiníkovi pozemkový majetek s vesnicemi mezi Vltavou a Malší. Velikost panství byla stanovena **objetím – ujetím** na koni po hranicích, a proto **Újezd**. Sídliště je poprvé písemně doloženo roku **1263**, kdy je na zakládací listině kláštera Zlatá Koruna uveden mezi svědky na prvním místě **Verněř z Kamenného kostela** („*Wernherus de Steynchirchen*“) ještě před Bavorem ze Strakonic a Oldřichem z Hradce. Téhož roku svědčí **Michal z Újezda** („*Michael de Wgez*“) při prodeji vesnice Záhoří klášteru ve Vyšším Brodě.

Páni z Újezda sídlili od počátku u kostela v **tvrzi**, jejíž poloha byla patrná ještě koncem **19.století**. Zřejmě v souvislosti s všeobecnou prosperitou za vlády Karla IV. umocněnou blízkou obchodní cestou si šlechtický rod **zbuoval po polovině 14.století** západně od Újezda na skále nad Vltavou **hrad Maškovec**. Nové sídlo je doloženo písemně až roku **1380** a bylo obýváno pány z Újezda do poloviny 20.let 15.století. Již roku **1427** sídlil na Maškovci újezdský **farář Jan Pryndl**, který tu dokončil opis **Zlaté legendy** Jacopa de Voragine. Potom co husité oloupili a zajali újezdského faráře a kaplan Ondřej byl zabit pro peníze je zřejmé proč farář raději než na faře sídlil na opuštěném hradě.

Rod pánů z Újezda mizí ze zdejšího kraje vytlačen mocnými Rožmberky.

V levé polovině je na čtvercovém stříbrném poli položena **ČERVENÁ PĚTILISTÁ RŮŽE** – **erbovní znamení Rožmberků**. Již během 14.století vlastnili Rožmberkové některé usedlosti a části vesnic na Újezdském panství. Roku **1435** získal **Oldřich z Rožmberka** díl Újezda a roku **1455** koupil i zbylou část s hradem Maškovcem. Páni z růže tak na jedno a půl století ovládli zdejší krajinu a významně zasáhli do dějin a vývoje obce. Jejich **erb** se zachoval v kostele Všech svatých, kde je na čelní straně sanktuáře z doby kolem **roku 1500** vytesána **pětিলistá růže** s původní červenou polychromií.

Během doby došlo k rozvoji a sloučení dvou vsí – **Češnovice** a **Libský** s Újezdem. Vesnice těžila z pohybu obchodníků po významné cestě do Rakouska a užívala, i když zřejmě právně nepodloženě statut poddanského městečka a to až do roku **1464**, kdy vyvrcholil spor ohledně milového práva a vesnice spadla pod obchodní vliv a omezení řemesel městem Budějovic. Tehdy bylo v Újezdě **5 sladoven, 24 krčem a domů**, kde se šenkovalo pivo a nejméně **tři hostince**. Bez překážek jako staletí před tím tu pracovali **řezníci, krejčí, ševci, tkalci, hrnčíři, provazníci a kováři**. Po roce 1464 došlo ke kuriózní situaci, ač byl Újezd majetkem Rožmberků, pivo sem bylo dováženo z města, nebo jej tu vařili a prodávali budějovičtí poddaní. Situaci, kdy měl zisk z poddaných někdo jiný, se Rožmberkové snažili zvrátit žádostí o **povýšení Újezda na město roku 1552**. Pokus byl neúspěšný a Rožmberkové své aktivity realizovali na hranici milového práva v blízké **Plavnici**, kde roku **1564** postavil **Jakub Krčín z Jelčan dvůr s pivovarem**, aby újezdští kupovali pivo své vrchnosti. V roce **1579** byly v Plavnici napuštěny nové **rybníky** a vznikl tu **mlýn**. Roku **1602** získal **císař Rudolf II.** krumlovské panství i s Újezdem od Petra Voka z Rožmberka.

V levé spodní části štítu jsou na koso položeny **TŘI ČERNÉ PRUHY NA ZLATÉM POLI** – **symbol mezinárodní cesty do Rakous, významné křižovatky a obchodu**. Újezdským panstvím procházela a blízko Kamenného Újezda se od středověku větvila významná obchodní cesta z Budějovic do Cáhlova (Freistadtu) – **Cáhlovská cesta**, která se stala zdrojem rozvoje, ale v časech válek i úpadku Kamenného Újezda.

Význam cesty vzrostl roku **1351**, kdy Karel IV. privilegiem nařídil, že **kupci** jedoucí do **Čech nesmí míjet** královské **Budějovice**, tedy ani Újezd, což poskytlo možnost výtěžku zdejším řemeslníkům a hostinským. Směr cesty nebyl tehdy ještě ustálen a mnoho obchodníků míjelo Újezd po cestě blíže k Vltavě a nepřinášelo tak očekávaný zisk. Pozdější zprávy hovoří o tom, že páni z Újezda seděním na Maškovci kontrolovali provoz na blízké cestě ze svého hradu **a kupce s povozy nutili násilím k cestě do vesnice**, aby tak zvýšili prodej zboží a daňový výnos svých poddaných. V neklidné době husitských válek se vladykové z Újezda dostali do finanční a existenční tísně, někteří z nich si pak spolu se Smilkem z Křemže vylepšovali životní standart **přepadáváním** a olupováním **kupců** na blízké obchodní cestě.

Vzrůstající konkurence vedla roku **1464** ke sporu s Budějovicemi o **dosah milového práva**, město spor vyhrálo a po kontrolním přeměření byl u cesty za Újezdem zasazen mezník, který se stal symbolem omezení ekonomických aktivit panství. V roce **1552** žádali újezdští svého pána Viléma z Rožmberka o **povýšení na město**. Ve své žádosti uvedli :“... **Vaše Milosti račte věděti, že příhodně k tomu ta ves leží, neb se k ní veliké tři silnice scházejí k Budějovicím, že se tedy trefují znamenití lidé.....**“

Za třicetileté války byla v Újezdě vypálena a opuštěna polovina usedlostí. Hlavní **silnice**, která byla v dobách míru zdrojem zisku a prosperity, se během kruté války stala **příčinou úpadku**, neboť přivedla stavovská či císařská vojska, jenž bezohledně drancovala malá hospodářství. Situaci na konci války charakterizuje zápis v berní rule roku **1654** takto : „**Ves ležící na velké silnici** a v tom vojenském běhu velikou zkázu vzala, takže lidé na ní posavad vzniknout nemohou...“

Koncem **18.století** byla obchodní **cesta napřímena** z Budějovic přes kopec (kde pak vznikla Včelná) a začala procházet středem Kamenného Újezda. Tak tomu bylo až do počátku

80.let 20.století, kdy byla dokončena **přeložka** frekventované mezinárodní silnice **E 55**, která se tak vrátila na svou středověkou trasu. V pravý čas byla odkloněna tranzitní doprava zboží a osob na Šumavu, do Rakouska a jižních částí Evropy. Provoz dosahuje takových rozměrů, že byla modernizována železniční trať do Horního Dvořiště a vznikl i projekt **dálnice D3**, která by měla v budoucnu vést „moderní stěhování národů“ východně od naší obce.

Nebylo úplně jednoduché zvolit symboly, které by vystihovaly osobitost a historický význam naší obce. To vše pak podle přísných heraldických pravidel zobrazit a vkomponovat do návrhu znaku. Díky pomoci pana Jiřího Müllera s grafickou stránkou byly z řady nápadů vytvořeny čtyři možné varianty, z nichž byl vybrán a schválen znak, který bude symbolem Kamenného Újezda ve třetím tisíciletí.

Roman LAVIČKA